

Romeinse vondsten in de Biesbosch

Toen in 1961 het boek „De Biesbosch, land van het levende water” verscheen ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van de K.N.N.V. was de Biesbosch nog zo ongerept en onaangetast dat we geen woord hoefden te wijden aan opgravingen of vroegere bewoners. „Industrialisatie is er vreemd en er zijn ook geen grote graafwerken verricht” kon ik op pag. 215 vermelden. Waarom ons dus te begeven op romantische paden en verlichtsels als we er toch niets van weten. Er was immers niets gevonden! Hoogstens enkele oude kaarten uit 1560 wijzen vaag op woonkernen: Polder Crayenstein (hier stond eertijds een kasteel), Houweningen, Lang en Kort Ambacht (Ambachtsheerlijkheden), „Reliquien van den Ouden Dijk” en „Ruigten bezuiden den Peerenboom” (achteraf beschouwd restanten van de vroegere Waard). Meer hierover bij Hingman, 1885 en Verhey, 1961.

De eerste publicatie, waarin van Romeinen in de Zuid Hollandse Waard sprake is, werd gegeven door wijlen *H. Voogd* in 1963. Zijn artikel „Romeinse wegen door Brabant naar Utrecht” verscheen in het tijdschrift „Oud Gorcum”, uitgegeven door de Historische Vereniging „Oud Gorcum”. Helaas is de schrijver kort hierop overleden zodat verdere navraag niet mogelijk is. Maar kort gezegd (zie kaartje) moet een Romeinse weg

Romeinse wegen door Brabant naar Utrecht in 1962 door *H. Voogd* gereconstrueerd.

Romeins aardewerk, uit de Sliedrechtse Biesbosch.

foto du Parant

hebben gelopen van Bavay (een klein plaatsje ten z.w. van Bergen in Henegouwen) via Rijsbergen in Noord-Brabant naar Breda en zo vervolgens naar Geertruidenberg en dan naar Almsvoet.

Dit gehele tracé is door vondsten van Romeinse munten, Romeins aardewerk uit de 1e t.m. 3e eeuw en zelfs door de vondst van een Romeinse tempel (in Rijsbergen) te reconstrueren. Almsvoet heeft gelegen waar nu in de Brabantse Biesbosch de Bevert en de Noorderklip samen komen. Uit oude brönnen blijkt deze nederzetting Gaspringium te hebben geheten. Hier vandaan liep de weg verder over Houweningen (uit de 7e en 8e eeuw; werd in 1105 Hougwinke genoemd) en dan door de dorpstraat van Giessendam via Meerkkerk, Vianen naar Utrecht.

Toen nu in 1964 de Gemeente Sliedrecht besloot in de polders Crayenstein en Ronduit een haven aan te leggen, was de belangstelling naar eventuele oudheidkundige vondsten dadelijk gewekt. Het mocht de heren C. van der Esch en G. van der Beemd, resp. uit Papendrecht en Alblasserdam, gelukken een groot aantal Romeinse aardewerk scherven te vinden. We hebben het genoeg om enige mooie scherven onze lezers te tonen. Veel materiaal is terra sigillata, rood van kleur met reliëfversiering. Vermoedelijk komt dit aardewerk uit pottbakkerswerkplaatsen in Duitsland.

Het zou wellicht via Nijmegen en Utrecht naar deze streken zijn gebracht. Op de foto ziet men ook (links boven) een stukje van een zgn. „wrijfschaal”. Men drukte kleine scherpe kiezeltjes in het baksel waardoor dit een ruwe oppervlakte kreeg. Zulk een wrijfschaal is dus een voorloper van onze roerzeef. Vruchten, knollen en wortelen werden er in fijn gewreven.

Ook terra nigra (een zwart aardewerk) is gevonden. We hebben het niet gefotografeerd, evenmin als randen van grote Romeinse voorraadspotten, zgn. dolium's, die eveneens zijn gevonden.

Het is van grote betekenis dat nu voor het eerst een groot aantal Romeinse scherven op het Eiland van Dordrecht zijn gevonden. Immers in deze door de grote rivieren zo vaak gewijzigde bodem zijn sporen van het verleden moeilijker te vinden dan op de zandgrond. Onder een meters dikke kleilaag is het vinden van dergelijke overblijfselen nog meer een speld in een hooiberg dan elders. Gelukkig zijn de vondsten veilig bij het Rijks Oudheidkundig Bodemonderzoek, maar veel is door de werkzaamheden met zuigers verloren gegaan . . . .

Merkwaardig is deze vondst ook wat zijn plaats betreft. Heeft er ook een Romeinse weg gelopen ten zuiden van de Beneden Merwede, of heeft er ook een weg gelopen Breda-Drimmelen (hier zijn nl. ook vondsten van bekend!) en dan naar dit deel van de Sliedrechtse Biesbosch? Wellicht bestonden ook beide wegen, zodat we hier een kruispunt zouden hebben. Misschien is daar dan weer de latere ligging van het Kasteel Crayenstein door te verklaren. Verder onderzoek in de toekomst zal ons hierover leren. Hier moet een bioloog zwijgen en kan de archeoloog spreken. We blijven dus belangstellende toeschouwers. Interessant is de Biesbosch ook voor dat wat zij in de diepte nog voor ons heeft verborgen!

Literatuur.

Hingman, J. H., 1885. De Maas en de Dijken van den Zuid-Holland-schen Waard in 1421. 58 p., 1 kaart, M. Nijhoff, 's-Gravenhage.

Verhey, C. J., 1961. Het ontstaan van de Sliedrechtse Biesbosch. D.L.N., 64, pp. 97-102, 5 figuren.

Voogd, H., 1963. Romeinse wegen door Brabant naar Utrecht. Oud Gorcum Varia, 1963, pp. 10-13, 1 kaart.

Dordrecht, 22 april 1965.

Drs. C. J. Verhey.

Het door de N.V. W. J. Thieme & Cie te Zutphen voor de K.N.N.V.-bibliotheek uitgegeven boek „De Biesbosch, land van het levende water”, werd onder redactie van Drs. C. J. Verhey geschreven met medewerking van Dr. P. C. Heijligers, Mr. T. Lebreton en Dr. Ir. I. S. Zonneveld.

De prijs is f 22,50, maar K.N.N.V.-leden betalen mits besteld bij het Bureau van de K.N.N.V. slechts f 19,90.